

Transcriptie NHV webinar voor de VNG

18 juni 2026

Leonie Geerts (LVVN)

Hallo, mijn naam is Leonie Geerts en ik ben kwartiermaker voor de Natuurherstelverordening bij het ministerie van LVVN. Het gaat niet zo goed met de Natuur in Europa. De biodiversiteit gaat fors achteruit. Dit is ook de reden dat in 2024 de Europese Unie een Natuurherstelverordening in het leven heeft gebracht. De Natuurherstelverordening verplicht Nederland, maar ook alle andere lidstaten binnen Europa om doelstellingen op het gebied van Natuurherstel te realiseren. Het gaat hier om een diversiteit, een grote veelvoud van ecosystemen, zoals het land, kust, zoet water en marine ecosystemen, met doelstellingen voor 2030, 2040 en 2050. Daarnaast kent de NHV, doelstellingen voor andere ecosystemen, in de stad, in het landelijk gebied, rivieren, bestuivers maar ook voor bossen. De NHV verplicht ons tot het indienen van een Natuurplan en het op orde brengen van aanvullende monitoring en rapportage. De Natuurherstelverordening draagt bij aan natuurherstel, biodiversiteitsherstel, maar ook aan de klimaatopgave die wij hebben.

Peter Legters (LVVN)

Ja goeie morgen allemaal.

Mijn naam is Peter Legters, en ik ben in de programmamanager binnen het NHV team. Ik werk aan het natuurplan wat we de komende periode verder gaan afronden en in gaan dienen bij de Europese Commissie.

Ik neem jullie korti mee wat er in dit Ontwerp Natuurplan staat voordat we zoomen inzoomen op artikel 8 en artikel 10, dus de stedelijke ecosysteem en de bestuivers.

Nou dat Ontwerp Natuurplan waar hebben we het dan over het? Het Natuurplan is een verplichting vanuit de Natuurherstelverordening en die verplichting geeft aan elk lidstaat uiterlijk één september 2026 een plan moet indienen waarin zij aangeeft hoe de verschillende verplichtingen ingevuld gaan worden.

Dus Europa, die geeft verschillende verplichtingen procentueel, bijvoorbeeld 30% van herstel van beschadigde habitatype of voor artikel 10 dat bestuiverspopulatie de negatieve trend gekeerd moet zijn in 2030. Maar hoe dat in de Nederlandse context zich verhoudt, moeten we dus in het Natuurplan verder uitwerken, dus dat hebben we gedaan. De afgelopen periode hebben we inderdaad de verschillende opgaven in de Nederlandse context geanalyseerd. We hebben gekeken wat het bestaande beleid is, wat er op die verschillende onderdelen bijdragen aan het herstel, en daar hebben we ook gekeken van ja, wat is een restopgave die nog overblijft? Oftewel een restopgave waar we nu nog onvoldoende beleids- of maatregelen voor hebben om die negatieve trend of die herstelopgave te realiseren.

Uiteraard is, zeg maar voor die restopgaven, voor dat gat, is nieuw beleid nodig en daar hebben we ook de afgelopen tijd heel erg samengewerkt met de ministeriële taskforce, waar van deze week ook wat berichten naar buiten zijn gekomen over de verschillende nieuwe maatregelen die Nederland gaat treffen. Ik neem jullie even mee in de planning, zodat jullie ook inzicht hebben van wat komt er nu de komende tijd aan.

Nou bovenaan de 18 juni is het BO Natuur, dus het bestuurlijk overleg waarin we met de verschillende overheden afspraken maken over verder natuurherstel. Dat zijn dus meer, ja afspraken wederkerig afspraken waarin we met elkaar bespreken dat we met onder andere nou de VNG of met een IPO voor de provincies en andere departementen samenwerken om natuurherstel mogelijk te maken.

We werken ook, en het volgende, aan een stukje wetgeving, de Omgevingswet wordt gewijzigd en vanaf 26 juni, vanaf volgende week vrijdag, zal daar een internetconsultatie voor gestart worden. Dus dan kunnen jullie ook die wijzigingen die in de omgevingswet komen teruglezen en daar mogelijk ook zienswijzen op in gaan dienen.

Ook 26 juni, een belangrijk moment, komt de Kamerbrief naar voren dat de maatregel vanuit de ministeriële Taskforce naar buiten komen met als bijlage het Ontwerp Natuurplan. Dus op dat moment is het publiekelijk beschikbaar en kunnen jullie dat tot jullie nemen.

1 juli, ook goed om de agenda zetten, in de middag is er een plenair debat in de Tweede Kamer over deze pakket maatregelen en het ontwerp natuurplan.

Nou, vervolgens nog een praktische zaak. We hebben een notitie reikwijdte detailniveau. Dat is voor het plan-MER wat we over het Ontwerp Natuurplan hebben gemaakt.

Daar hebben we een notitiereikwijdte detailniveau is geconstateerd, nou ook binnengekomen zienswijze hebben we een reactienota geschreven die zal begin augustus gepubliceerd worden. Nou al met al moet het allemaal leiden tot 1 september dat we het Ontwerp Natuurplan formeel indienen bij de Europese Commissie.

Het Ontwerp Natuurplan, samen, zullen we begin oktober voor de publieksconsultatie beschikbaar maken, dus dan kunnen jullie ook daar ook formele zienswijze op in gaan dienen. Om één en ander wat beter te duiden zullen we ook 14 oktober nog een brede stakeholderbijeenkomst te organiseren waarin iedereen uitgenodigd wordt om te komen en wat meer verdieping te krijgen op het Ontwerp Natuurplan in de verschillende artikelen en de uitwerking die daarin staan.

Alles moet leiden tot 1 definitief Natuurplan. Die moeten weer een jaar later indienen. Dus dat is op 1 september 2027. Dat doen we dan bij de Europese Commissie. Dan hebben we de eerste ronde van het Natuurplan gehad, maar de Natuurherstelverordening zegt dat we blijvend nieuwe natuurplannen moeten maken. De eerstvolgende is in 2032 en daarna zal dat elke 10 jaar opnieuw gedaan moeten worden. Dus dan herijken we weer het Natuurplan op basis van voortschrijdende inzichten en kijken welke maatregelen dan weer aanvullend moeten treffen om die doelen te gaan halen.

Nou, dat is even in vogelvlucht en de planning die wij voor de komende tijd voor ons hebben liggen. En dan wil ik nu doorgaan voor het artikel over het stedelijk ecosysteem. En daar geef ik Marieke van den Bosch het woord.

Marieke van den Bosch (BZK/VRO - artikel 8)

Ik ben vanuit het ministerie van BZK/VRO, Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, betrokken bij de totstandkoming van de implementatie van artikel 8. Dat gaat over het herstel van de stedelijke ecosystemen.

Dat doe ik niet alleen, in het team waarmee we dit voor elkaar brengen, zitten collega's van ons eigen ministerie en ook van het ministerie van LNV en we werken hierin nauw samen met de koepels. Dus collega's vanuit de VNG, het IPO, de provincies en de Unie van Waterschappen. Ik neem jullie graag mee in een aantal aspecten.

Wat is eigenlijk de waarde? De doelen en de definities van dit artikel? Kortom, wat houdt artikel 8 in? Welke keuzes moeten er nog gemaakt worden?

Welke aandachtspunten zien we die? Nou ja, zoals je zult begrijpen, voors en tegens kunnen hebben. Dan iets over de begrenzing. Dus jullie hebben moeten nog even geduld hebben.

We hebben vragen van jullie gekregen van jullie aanmelding. Waarvoor heel veel dank dat helpt ons om zeker de communicatiebehoefte goed in beeld te krijgen en waar de openlijk in de komende presentatie jullie voor een groot deel al in mee kunnen nemen.

Dan aan het eind neem ik jullie graag mee hoe we kunnen komen van het ontwerp natuurplan naar het definitief natuurplan dat over een dik jaar ingediend moet worden bij de Europese Commissie en op de laatste sheet heb ik nog een aantal websites genoemd, met links ook daar naartoe waar je meer informatie terug kunt vinden.

Ja de waarde van het Stedelijk ecosysteem, hè, vandaag is het nationaal hitteplan [...] van kracht gegaan, dus dat geeft naar mijn idee eigenlijk al heel goed weer dat het noodzakelijk is om iets aan klimaatverandering te doen. Dat zijn beleidsdoelen vanuit het rijk die al lang in gang waren gezet.

En de stad kan daarbij dienen als een mooie verbinding tussen het Blauw juist rondom een stad en dienen als een zogenaamde steppingstone om weer een stapje voorwaarts te brengen in het herstellen ook van de natuur. Juist in de bewoonde gebieden.

De stedelijke ecosystemen leveren een belangrijke bijdrage aan de stuivers waar later in dit webinar door mijn collega Carmen Vermeulen nog aandacht zal worden besteed. Artikel 10 namelijk van de NHV.

Binnen bewoonde gebieden steden en dorpen is juist een hoge biodiversiteit te zien en dat heeft ook te maken met juist vaak monoculturen buiten die bewoonde gebieden. Dat heeft te maken met parken met tuinen met andere groenvoorzieningen die juist in de bewoonde gebieden zo overduidelijk aanwezig zijn. Of er juist meer zouden moeten gaan komen.

Nou, zoals ik net al zei, er is al rijksbeleid juist op deze thematiek. Als het gaat om klimaatadaptatie om hittestress, om het realiseren van gebieden om te recreëren, om zo te zorgen voor een gezond leefklimaat in een prettige omgeving om in te wonen.

Wat zijn de doelen van artikel 8?

Die zijn als volgt geformuleerd. Een stedelijk ecosysteem is eigenlijk niet al een bestaand gebied.

Wat we nu al erkennen, maar is alles wat groen? Zowel privaat als openbaar en ook blauw dus het stedelijk ecosysteem wordt begrensd. Dat zullen we nog moeten gaan vaststellen met elkaar en dat stedelijk ecosysteem is een gebied dat op die manier dus wordt, worden bepaald. Stedelijk groene ruimte is het totale oppervlak in steden, kleinere steden aan bomen heesters, struiken, vast kruidachtige vegetatie, korstmossen, mossen, vijvers en waterlopen. Een hele mond vol, waar ik jullie zo meteen graag nog verder in meeneem wat juist deze definitie ook in het geval van de Nederlandse lidstaat betekent.

Dan hebben we nog boomkroon bedekking. De stedelijke boomkroon bedekking betekent het oppervlak van de bomen, dus je gaat als het ware boven een boom hangen en dat oppervlak

wordt gemeten. Dus we kijken niet naar het volume, ook niet naar kwalitatieve aspecten, maar naar het totaal aan boomkroonbedekking. Want artikel 8 kent een kwantitatieve doelstelling, dus het gaat om de hoeveelheden stedelijke groene ruimte en boomkroonbedekking.

Ik merk nu dat er volgens mij een sheet is overgeslagen. Ik weet niet goed hoe dat kan.

Deze heb ik denk ik nog niet goed toegelicht, dat gaat namelijk om de doelen van artikel 8. Blijkbaar heb ik een heel gevoelige muis weer excuus daarvoor. Ik ga even terug naar deze doelen [Doelen van artikel 8 NHV] want dat heeft nog wel uitleg nodig.

Ik vertelde het net al aan de hand van de volgende sheets, wat stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroon bedekking inhoudt de doelen op dit artikel. Artikel 8 zeggen dat die hoeveelheid stedelijke groene ruimte en die hoeveelheid boomvormdekking tot en met 2030 niet af mag nemen binnen de begrenzing van die stedelijke ecosystemen gemeten op nationaal niveau. Ik snap heel goed dat dit nog wel een paar keer herhalen nodig is om dit goed te kunnen begrijpen. Ik ga alleen even verder. Hoe ziet het er dan na 2030 dus vanaf 2031 uit?

Dan moet er toegewerkt worden binnen de begrenzing van die stedelijke ecosystemen naar een toename naar een nog te bepalen bevredigend niveau. Dat geldt zowel voor de stedelijke groene ruimte als voor de stedelijke boomkroonbedekking, waarbij die stedelijke groene ruimte op nationaal niveau wordt gemeten. Maar de stedelijke boomkroon bedekking juist binnen de begrenzing van een stedelijk ecosysteem.

Ik zie wat geknik om mij heen, dus ik geloof dat ik het goed heb verwoord en ik ga nu toch even door dan ook naar volgende sheets, zodat we jullie mee kunnen nemen in andere aspecten die er van belang zijn. Ik snap heel goed dat dit hopelijk vragen beantwoord, maar ik snap tegelijkertijd dat dit vast ook vragen oproept. Maar binnen dit webinar willen we jullie vooral graag meenemen in inhoud van dit artikel. En pas op een later moment kunnen we jullie ook goed meenemen in wat de precieze keuzes gaan worden die we op dit artikel moeten gaan maken, dus ik ga graag even door.

De definities nog een keer, die heb ik net toegelicht.

Nou om welke keuzes gaat dat dan en welke overwegingen spelen er een rol? Als we kijken naar de invulling van artikel 8, dat is natuurlijk een keuze voor de begrenzing van het Stedelijk ecosysteem. Namelijk de opgave waar we met elkaar voor aan de lat staan. Dat hangt ook weer samen met de interpretatie van die definitie. Ik noemde hem net al op. Het is een hele mond vol. Kort gezegd gaat het om groen en blauw in die definitie. Ook en dat onderwerp, waarover we graag al met de Europese Commissie in gesprek gaan; de agrarische weilanden, die kunnen namelijk tot de begrenzing van stedelijk ecosysteem gaan behoren. En dat betekent dat als dat groen gaat verdwijnen, omdat bijvoorbeeld een boer besluit tot een andere vorm van.

Het gebruik van dat land wat in ons land mag. Stel dat weiland zet hij om in, ik noem maar wat, mais, dat valt niet binnen de begrenzing van het Stedelijk ecosysteem of niet onder de definitie van steengroene ruimte, dus dat zou dan gecompenseerd moeten gaan worden. En ook in het geval van bijvoorbeeld het bouwen van woningen, een andere opgave waarvoor we aan de lat staan. Daardoor zal er waarschijnlijk, en dat zal dan binnen de begrenzing van het Stedelijk ecosysteem, gecompenseerd moeten worden. Dat mag ook in verticaal groen. Dat mag ook in daken, maar het zal wel in groene of blauwe vorm terug moeten keren binnen die begrenzing.

Nu is het nog zo dat, het uitsluiten van de gemeente, ik ga even door naar het middelste blokje derde blokje in de bovenste rij, de Europese Commissie heeft namelijk gesteld dat het er een

mogelijkheid is tot het uitsluiten van gemeenten met veel groen als binnen het stedelijk ecosysteem van een gemeente, 45% van die ruimte al groen of blauw is en 10% van dat stedelijke ecosysteem boomkroonbedekking heeft dan kunnen gemeenten daartoe uitgesloten worden. Daar hebben we in het ontwerp natuurplan nu voor gekozen om dat niet te doen en in het definitief natuurplan zal daar een definitieve keuze in worden gemaakt.

Een andere mogelijkheid die de Europese Commissie biedt is om stedelijke ecosystemen samen te voegen, maar dan moet er wel sprake zijn van een administratieve samenwerking op groen en beheer en die mogelijkheid hebben we op dit moment in Nederland niet. Ook die keuze zal nog gemaakt moeten gaan worden.

Een andere overweging eigenlijk die we graag al in gang willen zetten is het meenemen van kwaliteit ook binnen artikel 8. Wij denken dat we er goed aan doen om ons daar nu al op te richten.

Daarmee voldoen we namelijk aan de doelen van de NHV zijn totaliteit, maar het is niet een vereiste dat op dit moment onderdeel uitmaakt van artikel 8, want dat kent een resultaatverplichting en een kwantitatieve doelstelling.

We willen dus nu al met de Europese Commissie in gesprek gaan. Ik ga over naar het eerste blokje op de onderste regel om daar nu al het gesprek over aan te gaan. Als we kijken naar het bevredigend niveau eind 2028 zal de Europese Commissie richtinggevende kaders daartoe geven en kan iedere lidstaat invulling gaan geven aan het eigen bevredigende niveau. Dus het is ons een lief ding om daarin juist ook die kwalitatieve aspecten mee te nemen.

Dan data, volgens de EU moeten we gebruik maken van Copernicus data, die zullen ook gebruikt worden om de nulmeting en die zal dus met terugwerkende kracht uit 2024 stammen om die in kaart te brengen. Het PBL heeft in opdracht van ons een onderzoek gedaan en al in kaart gebracht welke aanvullende databronnen ook gebruikt zouden kunnen worden, dus we gaan dat de komende periode met elkaar bekijken elke aanvullende databronnen we toe zouden willen voegen om de hoeveelheid stedelijke groene ruimte te gaan monitoren. Overigens iets wat het rijk zal gaan doen. Dan, Peter noemde het al.

Er zal wetgeving nodig zijn, specifiek ook op artikel 8 om op die manier vast te leggen op welke manier sturing gegeven zal gaan worden om gemeenten ook de mogelijkheid te geven om te gaan voldoen aan de invulling aan het uitvoeren van maatregelen op dit artikel.

Er zijn al allerlei maatregelen die een bijdrage leveren aan artikel 8, maar er zullen ongetwijfeld ook aanvullende maatregelen nodig zijn en dat kunnen we pas gaan bepalen. Als we daadwerkelijk weten wat de opgave zal gaan worden, dan volgt er ongetwijfeld een restopgave waaruit voort zal komen welke maatregelen nodig zijn en welke aanvullende financiële behoeften er dan gaat ontstaan.

Een aantal aandachtspunten.

Hoe verdelen wij de schaarse ruimte in ons land?

We hebben een woningbouwopgave van 100.000 woningen per jaar, waarbij we juist ook een thuis voor iedereen willen gaan realiseren. Er is al gezegd dat er rijksbeleid is op klimaatadaptatie. Zorgen voor voldoende groen in iedere nieuw te bouwen woonwijk ook voor de grootschalige woningbouwlocaties is dat al als vereiste meegenomen.

We willen het gesprek aangaan met de Europese Commissie om juist zo kwaliteit om mee te gaan nemen in het bevredigende niveau.

De definitie, ik noemde net het al.

De financiering is natuurlijk een aandachtspunt, in het coalitieakkoord staat dat er invulling gegeven gaat worden aan de NHV binnen de bestaande middelen. Er zijn ook andere opgaven die een bijdrage leveren juist aan de invulling van artikel 8, waar financiële middelen al voor beschikbaar zijn gesteld en het zou kunnen volgend uit het beeld dat we nu aan het realiseren zijn van de totaalopgave dat daar ook een financiële behoefte uit voort komt.

Tegelijkertijd zijn er al allerlei initiatieven die ook nu al binnen gemeenten worden genomen die laten zien dat op allerhande creatieve manieren nu al maatregelen worden genomen die een bijdrage leveren op dit artikel. Tot en met 2030 geen afname van die stedelijke groene ruimte en boomkroonbedekking. De verordening is sinds 2024 van kracht, dus die geldt al. Tegelijkertijd zijn er nu gebiedsontwikkelingen al beschreven of in de maak, waarbij dus rekening gehouden zal moeten worden ook met deze opgave.

Resultaatsverplichting. Ik heb het al een aantal keren genoemd. Het kent een verplichtende implementatie, wat hopelijk juist ook helpend gaat zijn om te voldoen aan dit artikel, maar dat past inderdaad al bij andere opgaven ook, dus we zullen met elkaar moeten kijken hoe het één en ander elkaar niet gaat belemmeren. En daar zijn we ons zeer van bewust.

De begrenzing.

Nou, ik neem jullie mee. Een stukje de inhoud in van de begrenzing van deze stedelijke ecosystemen. Jullie zien hier op de sheets een aantal plaatjes terug die ik kort met jullie zal doornemen, de EU stelt dat de maximale begrenzing de gemeentelijke grenzen zijn. Dat zie je op het plaatje linksboven bij één. Dit is een fictief plaatje. Deze groene, voor zover dat zichtbaar is grens is de maximale grens, namelijk de gemeentelijke grens. De minimale begrenzing van een stedelijk ecosysteem wordt als volgt aangegeven. Deze geldt voor gemeenten waar meer dan 5000 mensen wonen. Daar begint het al mee.

Dan heeft de Europese Commissie een raster neergelegd over Europa en daarmee dus ook over Nederland, waarin hokken staan gedefinieerd van één bij 1 km.

Als in zo'n één bij 1 km hoek 300 Mensen of meer wonen en de helft van het aantal Mensen dat in de gemeente woont binnen zo'n soort grid, zo'n vierkante kilometer vak woont, behoort dat grid tot het stedelijke ecosysteem.

Dat betekent dat die stedelijke ecosystemen dus eigenlijk vierkanten aan elkaar geplakte blokjes zijn. Binnen één gemeente kunnen ook meerdere kernen zijn die tezamen dat stedelijke ecosysteem vormen. Je ziet op het plaatje rechtsboven een schuine lijn linksboven. Dat is omdat die begrenzing door een gemeentelijke grens kan worden of wordt bepaald.

Maar omdat het vierkante kilometers zijn, kan het ook zo zijn dat in zo'n vierkante kilometer als daar tenminste 300 mensen wonen. Een stukje bedrijventerrein valt of een stukje recreatieterrein valt of een stukje bos of agrarisch weiland waar ik net al een toelichting op gaf. En dat betekent dat als er dus verharding plaatsvindt binnen zo'n stedelijk ecosysteem waardoor groen verdwijnt. Dat dat binnen die begrenzing zal moeten worden gecompenseerd.

Dan hebben we in het derde voorbeeld een begrenzing mogelijkheid die eigenlijk alles wat daartussenin zit behelst. Die keuze moet nog gemaakt worden. Voor het Ontwerp Natuurplan

hebben we nu gekozen voor de minimale begrenzing, omdat dat sowieso moet en omdat we denken dat dat ook het beste recht doet aan de opgave waar we met elkaar voor staan dat die compensatieopgave dan namelijk ook landt. De bewoonde omgeving waar de mensen die daar wonen dan ook het meest aan hebben.

Tot slot in het rood op deze sheet zichtbaar. De EU biedt de mogelijkheid die noemde ik net al even om stedelijk ecosystemen samen te laten vallen, mits er een administratieve samenwerking is op groen en het beheer daarvan die nu in Nederland niet bestaat.

Ik laat nog even dit plaatje zien. Dit plaatje vinden jullie terug in een rapport dat in februari is gepubliceerd in opdracht van het ministerie van VRO en LNV. Het PBL heeft een rapportage uitgebracht waarin beschreven staat hoe de nulmeting en de begrenzing nou ja plaats zou kunnen vinden. Op dit plaatje is zichtbaar welke gemeente zouden moeten gaan voldoen aan artikel 8, dat zijn er 301, waarbij we dan dus die gemeenten die tot uitsluiting zouden kunnen behoren ook mee rekenen.

De groene gebieden op dit kaartje, dat zijn de plattelandsgebieden, de rurale gemeente. Die hoeven niet mee te doen aan artikel 8. Overigens als we gebruik zouden maken van die uitsluiting voor gemeenten; die moeten na 2030, dus vanaf 2031, wél meedoen. Dat is misschien goed om daar nog even bij te vermelden.

Hier zie je dus alle gemeenten die zouden moeten voldoen aan artikel 8. Waarbij het zo is, mocht er sprake zijn van gemeentelijke herindeling zou dit dus weer kunnen gaan veranderen.

Ik gaf net al aan. We zijn nu aan het werk van een Ontwerp Natuurplan naar een definitief Natuurplan. We hebben in dat Ontwerp Natuurplan gekozen voor een minimale begrenzing van de stedelijke ecosystemen.

Behalve wetenschappelijke onderzoeken zoals die van het PBL, maar ik weet dat ook bij de WUR dus de Universiteit van Wageningen, andere gemeenten ook allerlei onderzoeken al uitgevoerd zijn of uitgevoerd worden. Waar we nu mee bezig zijn is een zogenaamd ontwerpend onderzoek. Dat doen we samen met de collega's van LNV andere collega's van VRO zoals die van woningbouw, andere ministeries, maar ook collega's van de VNG, van de provincies, van de Unie van waterschappen en aantal afzonderlijke gemeentes.

We hebben gekeken afhankelijk van bevolkingsdichtheid, de ligging van de gemeente, de opgave die een gemeente heeft om juist ook een aantal gemeenten al te betrekken in dit ontwerpend onderzoek. We zijn inmiddels al een paar keer bij elkaar gekomen en begin volgende maand is het derde atelier waarin we met elkaar juist een aantal zaken bespreken waar het een bureau dat dit ontwerp onderzoek voor ons uitvoert om op die manier beter beeld te krijgen van een optimale begrenzing die past bij de Nederlandse context.

Daaruit zal aan het eind van de zomer, we verwachten eind augustus, misschien begin september een zogenaamde standaard begrenzing komen. En we zullen uitgangspunten en randvoorwaarden formuleren, zodat we dat met alle gemeenten kunnen delen, zodat zij in de maanden die daarop zullen volgen, kunnen aangeven of zij een eventuele aanpassing op die standaard begrenzing willen. Uiteindelijk zal het rijk die begrenzing vaststellen en ook in de wet vastleggen.

Belangrijk voor jullie om te weten, we zullen dan natuurlijk ook meer communicatie ie volgt om jullie goed mee te kunnen nemen in wat dit nou verder ook behelst.

Dan, neem ik jullie nog even mee in de monitoring. Daar zijn ook een aantal vragen over gesteld. Ik gaf jullie al aan het Rijk, zal de monitoring uitvoeren en richting het definitief Natuurplan zal bepaald gaan worden elke aanvullende databronnen we gebruiken. Naast de Copernicus-gegevens die de Europese Commissie ons voorschrijft. Misschien zeggen we verticaal groen met monitoring. Ja, het zou kunnen dat we inderdaad hè? Verticaal groen, maar ook groene daken mee gaan nemen en dat dat dus één van de aanvullende databronnen zal gaan worden.

Ik kom toe aan een afronding. Want wat kun je nu al doen?

Nou wat ik zelf zie, ook in mijn eigen gemeente Leiden waar ik woon, dat er heel erg veel wordt gedaan aan vergroening op dit plaatje zie je een voorbeeld van de gemeente Den Bosch, die op een geheel versteend plein in 2023 een zogenaamd Pop Up Park hebben gerealiseerd. Nou, dat bleek heel succesvol. Dus dat parkje? Heeft inmiddels een blijvende plek in de gemeente gekregen. En zo zijn er denk ik allerlei voorbeelden te zien in de eigen omgeving; tegel eruit, plantje erin die van grote waarde zijn als het gaat om de vergroening van stedelijke ecosystemen.

Op deze sheets zien jullie ook een link naar de handreiking groen in en om de stad. Een heel aantal gemeenten werken hier al mee. Er wordt op dit moment gewerkt aan een herziene versie op basis van de ervaring die we inmiddels met elkaar hebben opgedaan in het gebruik ervan en naar verwachting zal deze herziene handreiking Gios in het derde kwartaal van dit kalenderjaar worden gepubliceerd. En daarmee kom ik toe aan mijn laatste sheet met daarop, ik had het al aangekondigd; e links naar een aantal websites waar jullie meer informatie kunnen vinden. Die van ons levend landschap, die van de VNG Natuur en groen. Ook de links naar twee onderzoeksrapporten van PBL die inmiddels gepubliceerd zijn. Er zijn er twee in de maak die in augustus zullen worden gepubliceerd. De eerste gaat over de Stedelijke Ecosystemen en de Nulmeting Groen en de tweede over Monitoring van groen en de boomkronen.

Nou, verder zou ik jullie willen uitnodigen om eens een kijkje te nemen op de twee websites die onderaan deze sheets staan, die over ruimtelijke kwaliteit en die van Van groen programma tot groen succes. Hoe gemeenten de bekostiging voor elkaar kunnen krijgen.

Aan het eind van dit webinar zal vanuit de VNG ook nog aangegeven worden welke netwerken er al bestaan, waar veel gemeenten al bij zijn aangesloten. Maar waar jullie je ook toe kunnen aansluiten. En dan geef ik graag het woord aan mijn collega Carmen, die ook betrokken is bij artikel 8, maar ook betrokken is bij artikel 10 en zij neemt jullie mee in de bestuivers.

Dank jullie wel.

Carmen Vermeulen (LVVN - artikel 10)

Ik zal mezelf eerst even voorstellen, ik ben Carmen, ik werk bij LVVN in het programma team van de natuurherstelverordening en daarbij werk ik samen met een aantal beleidsteams aan artikelen, waaronder artikel 8. Samen met Marieke werk ik ook aan artikel 10 over de bestuivers. Mijn collega's konden er vandaag helaas niet bij zijn, dus ik zal even vandaag voor hen waarnemen.

Dan eerst wat, wat zijn de doelen voor bestuivers staan eigenlijk twee verschillende doelen, één tot 2030 en één tot voor na 2030. Tot 2030 moeten wij maatregelen nemen om de achteruitgang van bestuiverpopulaties te stoppen en daarna moeten wij een stijgende trend inzetten en toewerken naar een bevredigend niveau. En het gaat hierbij om een resultaatsverplichting, dus

we moeten echt die achteruitgang stoppen voor elkaar krijgen en daarna laten zien dat we die stijgende trend realiseren. Het bevredigende niveau wordt overigens net als bij artikel 8 later vastgesteld als wij de richtlijnen hebben ontvangen van de Commissie, wat waarschijnlijk rond 2028 zal zijn.

Nou, als we over bestuivers hebben, dan hebben we het over verschillende soortgroepen die zijn opgenomen in de verordening, namelijk de wilde bijen, waaronder ook de hommelmel. De honingbij valt niet onder de doelstellingen van de natuurstelverordening, omdat het door de Commissie niet als wilde bij, maar als een gehouden bij wordt gezien. Wat niet wegneemt dat het natuurlijk wel een belangrijke interactie heeft, ook met het ecosysteem en de wilde bijen. We hoeven er alleen niet op te rapporteren.

Dan hebben we de zweefvliegen en de dag- en nachtvlinders. En bij elkaar hebben we enorm veel verschillende soorten in Nederland. Ongeveer 350 soorten wilde bijen, 300 zweefvliegen en 2200 dag- en nachtvlinders.

Nou ja, het gaat helaas niet zo goed met de bestuiverpopulaties in Nederland. Ongeveer de helft van alle soorten bijen is al is met uitsterven bedreigd of al verdwenen in Nederland. Ook als we kijken naar de populatie dagvlinders zien we dat het enorm achteruit is gegaan. Sinds 1992 meer dan 50% en de helft van onze zweefvliegen is bedreigd of al verdwenen. Wat wel positief is, is dat de laatste 10 jaar de trend van de nachtvlinders redelijk stabiel is, maar daar moet ik wel bij zeggen dat dat ook kan komen omdat er enorm veel soorten nachtvlinders zijn, waardoor die trend vanzelf ook wat stabiel blijft.

Op een aantal manieren werken we al aan het behouden van bestuivers in Nederland. We hebben de nationale bijenstrategie, wat een samenwerking is tussen de overheid, maar ook heel veel partners die zich inzetten voor het beschermen van bestuivers. Het heet de Bijenstrategie, maar andere bestuivers vallen hier uiteraard ook onder en onder de Nationale Bijenstrategie wordt er aan verschillende projecten gewerkt. Eén daarvan is bijvoorbeeld de routekaart voor groene maatregelen die laat zien wat voor een handelingsperspectief er is voor het inrichten, het groen inrichten van de ruimte. Daarnaast hebben we onder de bijenstrategie ook een kennisprogramma hangen, namelijk Kennisimpuls bestuivers, waarin verschillende onderzoeken worden gedaan om onze kennis over het over bestuivers en de maatregelen daarvoor te vergroten.

Afgelopen twee jaar zijn we ook begonnen met een subsidie voor bijenlandschappen en daardoor zijn er al door heel veel verschillende partijen mooie bijenlandschappen aangelegd door overheden, maar ook door particulieren. Een bijenlandschap is eigenlijk het creëren van een netwerk met een soort bed and breakfast voor bestuivers, dus nestel en voedselgelegenheid. Nou ja, daarnaast zijn er nog een aantal programma's die wel bijdragen aan het herstellen en behouden van bestuivers, maar niet heel specifiek erop gericht zijn zoals het programma Basiskwaliteit en natuur, wat natuurlijk wel een goede leefomgeving creëert, maar niet heel specifiek gericht is op bestuivers. Nou ja, we hebben ook wat gesprekken al gehad met verschillende lagere overheden en daar zijn ook wel vaak mooie voorbeeldprojecten te vinden.

Ondanks onze mooie inzet is er wel echt meer nodig om die doelstellingen van de NHV te behalen. We hebben het namelijk over een resultaatsverplichting.

We moeten in 2030 en daarna echt een resultaat behaald hebben en het gaat nog niet goed met de bestuivers in Nederland. We hebben al wel beleid, maar dat is op vrijwillige basis waardoor

het nog niet heel breed op het juiste schaalniveau wordt opgepakt. Dus we moeten ons aanvullend gaan inzetten op beleid voor bestuivers.

Nou, we hebben een aantal sessies gehad met kennisinstellingen en ook met lagere overheden over 'Wat zijn nou mogelijke maatregelen om te nemen voor bestuivers?' En dat hebben wij verwerkt in deze infographic. Ze laten zien dat omdat de stuivers in heel Nederland voorkomen in elk soort systeem wel maatregelen getroffen kunnen en moeten worden, zelfs ook in het stedelijk ecosysteem aan de rechterkant.

En, waarbij ook duidelijk wordt dat de randvoorwaarden voor herstel echt het verminderen van de drukfactoren zijn. Dus de stikstof, gewasbescherming en verdroging.

En dat je voor een goed leefgebied voldoende nestelgelegenheid nodig, maar ook voedselaanbod dus voldoende nectar en het juist toepassen van beheer.

Daarna hebben we Tauw een onderzoek laten uitvoeren over wat nou de prioritering zou moeten zijn in deze maatregelen. En waar moeten we als eerste op gaan inzetten. Een quickscan in samenwerking met verschillende kennisinstellingen en op basis van alle onderzoeken die er al zijn. Daaruit kwam ook heel duidelijk naar voren dat de randvoorwaarden dus echt zijn; de maatregelen voor stikstof, gewasbescherming en verdroging. Daarnaast liet het zien dat er kortetermijnmaatregelen nodig zijn omdat we dus al een doel hebben in 2030 maar ook systeemmaatregelen om het goed in te regelen voor de lange termijn. Ruimte is er nodig voor herstel, dus we hebben vooral meer leefgebied nodig voor bestuivers. Uit onderzoek blijkt dat dat meer effect heeft dan het verbeteren van het gebied dat er al is. En we moeten voldoende maatregelen nemen om de vier verschillende aspecten van het gebied te verbeteren. Dus de nestelgelegenheid, bestuivervriendelijk beheer, structuurvariatie en connectiviteit. Waarbij dat laatste het minst belangrijk is omdat bestuivers mobiele soorten zijn, dus die kunnen zich ook bewegen en verplaatsen over verschillende gebieden, mits die niet te ver uit elkaar liggen.

We hebben zoals ik liet zien, enorm veel verschillende bestuivers, dus bij de inrichting moet ook gekeken worden wat hebben die verschillende soorten allemaal nodig. En daarbij is er ook echt aandacht nodig voor de specialisten, die bijvoorbeeld afhankelijk zijn van één soort plant, of aantal soorten waardplanten.

Dan heeft Tauw aangegeven na gesprekken met kennisinstellingen dat de prioriteit ligt bij Natuurgebieden en bij het landelijk gebied omdat daar op dit moment de meeste soorten bestuivers voorkomen en de meeste unieke soorten en dat dit echt als brongebied kan dienen zodat bestuivers zich verder kunnen verspreiden. Over andere gebieden in Nederland. En het landelijk gebied die vaak om de natuurgebieden liggen, daar zitten vaak drukfactoren die een negatief effect hebben op de bestuivers. Dat betekent niet dat het stedelijk gebied onbelangrijk is. Het is een wat kleiner areaal voor bestuivers, maar wel belangrijk voor specifieke soorten. Zoals de solitaire bijen, en voor die soorten is het stedelijk gebied wel enorm belangrijk. Hier heb ik een linkje naar het onderzoek gezet.

Dan de monitoring, daar zijn veel vragen over binnengekomen. We hebben richtlijnen van de Commissie binnengekregen van wat we moeten monitoren, zowel aantal als diversiteit monitoren

En zij hebben ons voorgeschreven waar op welke plekken we moeten monitoren. De locaties zijn verdeeld in drie gebieden; het landbouw ecosysteem, het bosecosysteem en zoals zij dat noemen overige ecosystemen en daarbinnen worden de monitoringslocaties aangegeven. En

daarbij maken ze ook gebruik van de LUCAS grid, wat ook bij andere Europese monitoringssystemen wordt gebruikt. Dan die gegevens moeten statistisch getoetst worden, op een manier die is voorgeschreven en wij zijn nu bezig met een onderzoek om te kijken hoe we die monitoringsvereisten kunnen integreren in de bestaande monitoringssysteem. En daarvoor zijn vorig en dit jaar pilots voor gestart. Er zijn meetnetten voor hommels en dag- en nachtvinders, maar nog niet voor wilde bijen en zweefvliegen. Dus daar moeten we nog wat voor opzetten landelijk. En we zijn aan het kijken hoe we de vereisten van de EU in kunnen integreren. Goed om nog te zeggen dat we het dus monitoren op landelijk niveau moet plaatsvinden.

Verder, wat gaat we nog doen richting het definitief Natuurplan volgend jaar? Wij gaan verder de beschreven beleidsrichting uitwerken naar maatregelen. Dus wat moet er precies waar gaan gebeuren? Daarbij is een aandachtspunt, moeten we wel of niet een verplichtend karakter aan die maatregelen hangen en waar moeten die maatregelen komen. Moeten we daarbij bijvoorbeeld focussen op natuurgebieden en het landelijk gebied, of ook op andere gebieden. WUR is nu gestart met een nieuw onderzoek naar de maatregelen met kansencarten erbij en dat gaat laten zien waar in Nederland precies welke maatregelen het beste zouden passen op basis van ecoprofielen. Dat zijn een soort type landschap, zoals bijvoorbeeld bosranden. En op basis daarvan kunnen we ook gaan kijken waar welke maatregelen het best passend zijn.

En, we hebben ook een werkgroep voor dit, voor de uitwerking van dit artikel opgezet. En daarbij zitten ook vertegenwoordigers van lagere overheden en de koepels die meedenken.

Dan als laatste wat kunnen gemeenten nu al doen? Er zijn heel veel mooie initiatieven waar al mee gestart kan worden die bijdragen aan het behalen van de doelstellingen voor bestuivers.

Één voorbeeld daarvan is de aanleg van bijenlandschappen, waar al heel veel richtlijnen voor zijn opgezet. Ik heb ook een link hierin toegevoegd als jullie daar geïnteresseerd in zijn.

Verder, ecologisch beheer is iets wat altijd heel goed werkt voor bestuivers, dus bijvoorbeeld gefaseerd maaien en inheemse soorten inzaaien.

Daarnaast Basiskwaliteit Natuur heeft ook richtlijnen opgesteld voor basiskwaliteit natuur in de stad, wat ook bijdraagt aan het behouden van bestuivers.

En het stimuleren van privaat groen, dus vergroenen van tuinen zal ook bijdragen. En als laatste staat er nog een linkje naar een pagina van de Nationale bijenstrategie, waar alle bij vriendelijke inspiratie specifiek voor gemeenten zijn opgenomen. Dus daar is nog meer initiatieven te vinden.

Dan ga ik hem nu overdragen naar Evelien.

Eveline van der Sanden (VNG)

Hoi allemaal. Ik ben Evelien van der Zanden. Ik ben hier vandaag aanwezig vanuit de Vereniging van Nederlandse gemeenten en ten eerste wil ik het ministerie van LNV en het ministerie van BZK/ VRO heel erg bedanken voor vandaag voor het organiseren van dit webinar waar wij een klein beetje hebben om mee gedacht, hebben zij toch wel het grote werk gedaan hiervoor.

Maar wij als VNG zijn we wel heel erg veel bezig met de NHV en wil je nu als gemeente nog meer meedenken op die NHV? Dan hebben we vanuit de VNG een gemeentelijk netwerk, natuur en groen en dat is ongeveer één keer in de 6 weken vindt dat plaats. Daar kunnen van alle gemeenten de beleidsmedewerkers, natuur en groen en stadsecologen aansluiten om onder andere op de NHV mee te praten, verder te praten. Maar ook andere natuur en groen onderweg bekomen daar aan bod zoals Basiskwaliteit, natuur en soort managementplannen.

En dan kun je je aanmelden via info@vng.nl zoals hier ook staat en de eerste bijeenkomst is alweer vrij snel, dus hopelijk zien wij een deel van jullie als gemeente daar ook bij aanwezig.

Peter Legters (LVVN)

Ik wilde toch nog enige duiding geven rondom het maatregelenpakket uit de taskforce in relatie tot de NHV-opgave, want het is natuurlijk een hele spannende. De komende tijd gaan we daar veel meer inzichten in krijgen en ook veel meer dat we daar een openbaarheid kunnen delen. Denk ik goed om jullie enige nog duiding te geven hoe de relatie is met de NHV-opgave, want eigenlijk kwamen we in een heel mooi proces terecht dat we nu bezig zijn met het ontwerp natuurplan en tegelijkertijd hadden we het nieuwe coalitie en het coalitieakkoord waarin we al aan de voorkant door konden geven van die NHV; dat gaat nogal wat vragen van Nederland op natuurherstel.

We hebben zoveel mogelijk aan de voorkant van de ontwikkeling van het maatregelenpakket van de Taskforce ook aangegeven dat niet alleen stikstofcrisisoplossing is maar dat we een bredere natuurherstelopgave hebben. Dus dan kijk je ook naar andere zaken dan inderdaad stikstofreductie, maar ook natuurherstel. Dus onder andere de zoneringsaanpak die nu verder uitgelekt wordt, ziet niet alleen toe op stikstofproductie, maar ook op die andere drukfactoren rondom die gebieden. Daarbij hebben we ook aangegeven bijvoorbeeld dat het voor de bestuivers opgave heel belangrijk is, dus dat aan de zaken die Carmen al schetste, dat daar ook inzet op gepleegd gaat voor de komende tijd. Want anders dan kunnen we die stap naar herstel van onder andere bestuiving gewoon niet maken. Nou, je ziet zo meteen terug in die Taskforce maatregelen, dus dat we uitgebreide aandacht is voor de zoneringsaanpak rondom de natuurgebieden. Er komt nog een aparte pijler over natuurherstel en dat is een wat bredere pijler waarin we ook breed kijken naar natuurherstel en wat ervoor nodig is en ook aanvullende middelen voor beschikbaar worden gesteld. Er wordt daarnaast ook nog bijvoorbeeld gewerkt aan een convenant gewasbeschermingsmiddelen waarin we ook aan onze kant vanuit de NHV opgaven en de bestuiversopgave hebben meegegeven - nou, let op - als je dus aan een nieuw convenant werkt voor gewasbeschermingsmiddel; kijk ook naar die NHV-opgave en hoe dat bij kan dragen aan het proces van de daling die al decennia gaande is, hoe we dat kunnen keren. Dus, nou weet dus dat dat volop gaande is. Dat we daar heel erg goed bij betrokken zijn. We gaan ook even met VNG in gesprek en naar aanleiding van denk ook de input die jullie via het groen netwerk met VNG kunnen delen of we dus een aanvullende webinar kunnen organiseren om misschien op bepaalde onderwerpen nog wat meer verdieping te brengen.

Dus namens het hele NHV-team BZK/VRO en VNG willen jullie heel erg bedanken voor de aanwezigheid. En mogelijk tot de volgende keer en dan gaan we, ik ben in ieder geval heel erg positief dat wij grote stappen kunnen zetten met Natuurherstel, zowel met bestuivers als voor het stedelijk groen en dat gaan allemaal mooi met elkaar doen. Dankjewel allemaal en tot de volgende keer, tot ziens.